

ПЕСЕНТА НА КОЛЕЛЕТАТА

Славата на Сали Яшар, прочутия майстор на каруци от Али Анифе, стигаше вече твърде далеч. Такъв майстор като него никога по-рано не беше имало в Али Анифе, който знае дали щеше да има и отпосле. За околните села и дума не можеше да става, там такъв майстор нямаше, но нямаше дори и в града, и то тъкмо в този град, който беше в средата на безкрайна равнина, от който излизаха пътища по всички посоки, като лучите на звезда, и където, открай време още, най-първите майстори са били майсторите на каруци. Но това понякога се случва. Сали Яшар беше се издигнал над всички по божия дарба, появил се беше случайно, както случайно се появяват по селата ония прочути знахари, които лекуват най-тежки болести и често пъти с някоя билка, с върха на нагорещено желязо или само с няколко думи връщат живота на много умиращи.

Сали Яшар наистина имаше нещо, което го оприличаваше на тия хора. Като всеки ковач, той беше здрав и силен човек, но инак беше благ, тих, вдълбочен в себе си. Той приказваше малко, но и малкото, което кажеше, беше ясно, умно, отмерено, а на ония, които го слушаха, винаги се струваше, че в очите на Сали Яшар остава още много нещо недоречено, премълчано и скрито. Като че вътре в душата на Сали Яшар имаше и друг ковач, който също работеше, също ковеше, а не се виждаше, и само искрите и отблясъците от това вътрешно огнище грееха в замислените очи на Сали Яшар. Така Сали Яшар беше прост човек, с изцапани ръце, ковеше желязото и правеше каруци, но имаше вид на мъдрец и неволно вдъхваше уважение дори и на ония, които не го познаваха и нищо не знаеха за изкуството на ръката му.

Той имаше и друг един навик, който също тъй беше добре познат на хората от неговото село: всяка вечер, малко преди да залезе слънце, в един час, който за всички други би бил твърде ранен, Сали Яшар прекратяваше отведнъж всяка работа и затваряше работилницата си. Чираци и калфи набързо измиваха изцапаните си от кюмюра лица и се разотиваха. Никакви увещания, никакви молби не можеха да накарат Сали Яшар да остане до по-късно и да довърши някоя работа, колкото и бърза да беше тя. „Ще я направим - говореше той, - и утре има време, и утре е божи ден.“ И той казваше това кротко, но твърдо - и сякаш беше вече далеч някъде, откъснат от всичко, забравил за всичко, потънал в тая странна замисленост, която пълнеше очите му, скрити под гъстите му вежди. И наметнал някоя дреха на изпотените си плещи, той тръгваше за дома си, прегърбен малко, спокоен и загледан в земята, а хората, които го срещаха, след като почтително го поздравяваха, гледаха го учудено и си мислеха, че някаква болка трябва да гложди сърцето на Сали Яшар и че ако той бърза да си отиде, не е, за да си почине, а за да остане сам със себе си и с мислите си.

А всъщност никой не усещаше сладостта на почивката тъй, както Сали Яшар. Като си отидеше въщи, той сядаше отвън на пейката, седеше си сам и гледаше към полето. Донасяха му кафе, пушеше цигара подир цигара, почиваше си. Умората на приятни тръпки се свличаше от снагата му и без да мисли за каквото и

да е, Сали Яшар се радваше само на това, което виждаха очите му. По зелените поляни, наполовина в сянка, наполовина залени със слънце, пасяха овце, бели върволици от гъски идеха към село, между едно стадо коне и друго млади жребци се отделяха, препускаха с развени гриви един срещу друг и цвилеха. И светлините, които залезът хвърляше в небето, опияняваха сякаш ластовичките и докато хвърчаха ниско до земята, те изведнъж като стрели се въземаха нагоре. Спокойни и важни, щъркелите се прибираха по салплъците, Сали Яшар ги гледаше как нахранваха малките си, след туй се оттегляха настрана, продумваха си сякаш нещо и, като отхвърляха главите си назад, като че за да погледнат към небето и към бога, гръмко и тържествено започваха да тракат с дългите си клюнове. В същия миг, отвъд потъмнелите овошки, над които се чупеха лучите на вечерницата, проецаваше викът на ходжата и Сали Яшар ставаше да направи и той молитвата си.

Малко по-късно Сали Яшар седеше пак на пейката, изненадан от промяната, която беше се извършила: полето беше почерняло, там нищо вече не се виждаше, а зад хоризонта, сред раздиплените мъгли от прах, беше се показал месецът, голям и червен, като нагорещено желязо. Идеха часовете, когато Сали Яшар преставаше да гледа навън и обръщаше мислите си към самия себе си. И прави бяха хората от Али Анифе: имаше нещо, което мъчеше Сали Яшар, и всяка вечер по това време той си мислеше за него.

Работите му отиваха добре. Беден и прост ковач някога, сега той беше прочут майстор, при когото идеха поръчки от най-далечни краища. Работа имаше повече, отколкото му трябваше. Сали Яшар не обичаше да връща никого, пък и колкото повече работа имаше, колкото повече трябваше да бърза, толкова по-добре работеше. Идеха му неподозирани и от него самия сили, разпалваше се, работеше със страст, с увлечение, ръката му ставаше сигурна, погледът - точен и желязото под неговия чук добиваше неочаквано такива съвършени форми, каквито той не би могъл да направи и при най-бавната и внимателна работа. А тъкмо такава работа беше по сърце на Сали Яшар и от неговите ръце излизаха каруци, които бяха същинско чудо: леки, като че сами щяха да тръгнат, напети и гиздави като невести, с шарила и бои, които грееха по тях като цъфнали цветя. Но най-чудното в тия каруци бяха звуковете, които те издаваха, когато вървяха. Като че в железните им оси беше скрита някаква музика. Как ги правеше Сали Яшар, един господ знаеше, но неговите каруци не дрънчаха, не хлопаха като другите коля, а пееха по пътищата.

Каруците пееха по пътищата и сякаш разказваха как един човек може да бъде много богат, но и много злочест. Защото за какво му беше това богатство на Сали Яшар? То дойде много късно. На баира, отдясно на царския път, където каруците, които се връщат от града, разсипват най-мелодичните си звуци, лежат в гробищата двамата му сина, два сокола. Високи грубо одялани камъни се издигат над тях, земята е обрасла с трева, като че никога не е била разравяна, и люляката, която цъфти там всяка пролет, сякаш сам бог беше я посадил отвеки. „Няма да им занеса нищо от моите жълтици - мислеше си Сали Яшар, - нито ще взема нещо за себе си, когато и аз отида при тях.“ Тъмнината скриваше очите на Сали Яшар и не можеше да се види какво има в тях, но той гледаше в земята като изтръпнал и мислеше, че по-хубаво би било да беше беден, но да бяха живи двамата юнака, които и сега му се усмихваха със сините си очи, румени, широкоплещести.

Достигнал дотук, Сали Яшар започваше да мисли, че е длъжен да направи някакво голямо благодеяние, истинско безкористно благодеяние, което да засегне повече хора, да надживее много поколения. Това, което мъдрите побелели старци, които той някога беше слушал да приказват, наричаха себап. И идеше му на ум тогава за Мурад бея от Сърнено, който беше направил прочутата Каралезка чешма. Каква чешма и на какво място! Деветнайсет каменни корита, отпред калдъръм, като двора на хан, три чучура, които бълболят и сипят студена и бистра като сълза вода. А наоколо е посърнало поле, суха и напукана земя, пек и горещина, като в пустиня. И идат стада, идат хора, вървят към чешмата и очите им горят от задуха и от жегата. От едната и от другата страна на чешмата е бяло шосе и всеки, който мине по него, отива ли, или се връща, отбива се на чешмата да пие вода. И може би рядко някой ще го каже, но в душата на всекиго е благодарност към бога и хвала към онзи, който беше направил тая чешма и чието име сякаш вечно шепнеха струите на трите чучура.

Ето какво благодеяние искаше да направи и Сали Яшар. Но чешма не навсякъде можеше да се направи, нямаше къде. Идеше му на ум да направи някъде кладенец, мост на някое лошо място, хан, където замръкват пътници. Но всичко това му се виждаше или недостатъчно, или не твърде почтено. И той се биеше с мислите си, не знаеше какво да предприеме, безсилен като пред някоя мъчна задача, която не може да реши. Най-после той се досещаше, че трябва да се прибере вкъщи, и ставаше да си ходи. Месецът беше се издигнал и побледнял. Наблизо минава човек и наедно с него напреки по земята върви сянката му. Светло е, Сали Яшар вижда, че човекът носи пушка, и познава, че е Джапар, нощният пазач.

- Добър вечер, Сали уста - казва Джапар, като се спира и цигарата светва в устата му.

- Добър вечер, Джапар.

- Какво хубаво време!

- Хубаво. Затуй и аз се застоях.

- Каква месечина - шегува се Джапар, - таман бели коне да крадеш...

Джапар отминава нататък. Сали Яшар тръгва към къщи, гледа светлите петна, които трептят като жълтици в сянката на салкъмите, и мисли за това, което всяка вечер му иде наум, защото всяка вечер Джапар минава оттук и му се обажда. Джапар е беден, но добър момък; преди години той поиска дъщеря му, но тя не го рачи. Оттогава се мина много време, Джапар обичаше да говори със Сали Яшар, но старецът чувствуваше, че под това приятелство се крие друга болка и други мисли се таят под думите, които говореше Джапар. И тая вечер, като го виждаше как отминава в тъмнината и как свети цигарата му, той си мислеше, че у него все е останало нещо от миналото, че в душата му още гори рана, както гори цигарата му в мрака.

*

По обичая си, Сали Яшар продължаваше да седи всяка вечер вън на пейката. Но измамлив беше хладният вятър, който духаше откъм морето. Сали Яшар се простуди веднъж и легна болен. Отначало той мислеше, че е дребна работа,

вярваше, че ще се поправи скоро, калфите му продължиха да работят и чуковете все се чуваха да звънят, както по-рано. Но ето че болестта на Сали Яшар се влоши, калфите не можеха да работят вече сами и чуковете изведнъж замлъкнаха. Това мълчание уплаши Сали Яшар и едвам сега той разбра, че е болен тежко и че може да умре. Той не се боеше от смъртта, защото беше мислил за всичко през живота си и беше се приготвил за нея. Но както всеки човек, той беше слаб и мислите му с неотразима сила се връщаха сега към всичко онова, което му беше най-скъпо и най-мило. И той не чакаше нищо друго, не желаше нищо друго, освен час по-скоро да види единствената си дъщеря. Той я обичаше, както беше обичал всичките си деца, но тя беше хубава и нейният образ се сливаше с образа на първата му жена, на която тя приличаше. А това му спомняше времето, когато той беше беден, когато залъкът му беше корав, но беше млад и беше щастлив.

Нарочен човек беше отишел да стори хабер на дъщеря му и да я доведе. Сали Яшар пресмяташе точно времето, което ѝ трябваше, за да дойде, но тя не идеше. Трябваше да дойде още вчера, а не дойде и днес, нямаше я и досега, макар че беше вече късна нощ. Сали Яшар беше благ човек и мъчно можеше да направи укор на когото и да било, но сега не можа да се удържи, сърдеше се, викаше, обвиняваше дъщеря си в неблагодарност и непризнателност. От възмущение и безпокойство на два пъти през деня му става зле и трябваше да го пръскат със студена вода, за да го свестяват. Отпаднал, изгубил сили вече да чака и да се надява, той лежеше възник на леглото си, превързан на главата с бяла кърпа, изпод която се издуваха двете половини на разрязан лимон, турен на слепите му очи. Долу на земята, също тъй капнала от умора, беше задрямала жена му.

Повърнаха се отново топлите нощи. Прозорците бяха отворени, вън се чернееха салкъмните и между листата им течеше бялата светлина на месеца. В селото беше тихо, не лаяха дори кучетата. От време на време само преминаваше геджекуш и плачливият писък на тая птица зловещо пронизваше нощта, сякаш беше зовът на самата смърт. После пак утихваше всичко, чернееха се само клоните на салкъмните, увиснали в сребърната мрежа на месечината, и Сали Яшар, колкото и да напругаше слуха си, не чуваше нищо друго освен някакъв смътен шум и скоро разбираше, че е от кръвта, която биеше в ушите му.

Изведнъж той трепна: вървеше някъде каруца. Подрънкваше тежко, глухо, навярно възлизаше някоя баирчинка. Но ето, тя прогърмява надолу по нанадолнището, млъква пак за малко и най-после, излязла на равното, тръгва бързо и запява! Сърцето на Сали Яшар забива, той се изправя на леглото си и се вслушва. „Това е Шакире - мисли си той, - тя е!“ И той не се съмнява, защото същото нещо говорят и тия челичени звуци, които звънят в нощта, разхвърчават се изпод колелата, летят като бели птици, провират се измежду листата на салкъмните, идат наедно с лучите на месеца, спират се на прозореца, носят бляска на познати очи, носят позната усмивка и казват: „Иде!“

Нещо топло и сладко се повдига в гърдите на Сали Яшар, той прави усилие да стане и одърът изпращава. Старата се събужда.

- Какво има? - пита тя и гледа плахо.

- Стани. Иде Шакире.

- Шакире? Тя ли иде? Де е?

- Чуй! Каруца...

- Ех, каруца... Колко каруци додоха...

Но очите на Сали Яшар горят и повелителният знак, който той направи с ръка, я накара да замлъкне.

- Чуй! - повтаря той и сочи към прозореца.

Затрептяват листата на салкъмите, разнищят се между тях като паяжина лучите на месеца и през прозорците, като роса на топъл дъжд, нахлуват звънливите звуци на колелетата. Каруцата е вече съвсем близо, ясно личи как се насочва към техния двор и спира. Пръхтят уморени коне, прогълчават мъжки гласове, между които и гласът на Джапара, и ето стъпки вън, стъпки под самите салкъми, и гласа на Шакире. Старата тича навън. Две сълзи се отронват от очите на Сали Яшар, чертаят топли вадички по лицето му и капват на земята...

*

Мина се месец и повече. Отдавна Сали Яшар беше здрав и работеше в ковачницата си. Той не умря, защото, както сам казваше, смъртта не дохожда, когато я чакаме, а когато най-малко и се надяваме. Но за всичко това той повече не мислеше. Страданията и болките се забравят лесно, щом здравето се повърне.

Преди няколко дни дъщеря му беше си отишла и сега Сали Яшар, седнал, както по-рано, на пейката, мислеше най-вече за нея. Колко радост донесе тя в къщата му! Дотогаз пространната и голяма къща, която Сали Яшар беше правил със сметка, че в нея ще живеят много хора, и за да спре овреме любопитните погледи, беше я оградил с висок затрънен плет, приличаше на гробница. Навред беше тихо, напуснато, мъртво. Една само немощна и болнава стара жена се мяркаше насам-нататък като привидение и сам той - гостенин от време на време въкъщи. Но ето млада и хубава жена ходеше сега из стаите, слизаше по стълбите тичешката, минаваше под салкъмите и огряна от слънцето и затова още по-хубава, влизаше в градината и се спираше между гюловете. Чу се песен, чу се смях, къщата оживя. Не, с много неща може да надари бог някого, но няма по-голям дар от хубостта. Каквото кажеше Шакире, беше хубаво, каквото направеше, беше добро. Той сам, можеше да се каже, оздравя, защото Шакире искаше. А поискаше ли нещо тя, то се виждаше възможно и ставаше.

Като дете беше Шакире, на нея ѝ трябваха игри, развлечения. Когато цялата къща беше пречистена и наредена, тя започна да отваря и да бърка из старите брашовски сандъци, гдето бяха скрити дрехите на майка ѝ, на първата му жена, тежки и скъпи едновременно премени. И всеки ден тя започна да се облича и труфи, ту с едни, ту с други дрехи, палава, луда, и докато всичко това за нея беше само шег, Сали Яшар я гледаше със свито сърце, защото пред очите му се събуждаха спомени и видения от друго време и от други дни.

Веднъж, натруфена тъй, с пъстри преди и сноп златен тел в ръце, тя влезе при него и седна до прозореца да шие чевре. На корави, широки гънки лъщеше аленият атлаз на шалварите ѝ, по сърмата на синия ѝ елек, който стягаше гърдите ѝ, горяха и се разсипваха ситни искри. И никога сякаш тя не е бивала тъй хубава, веждите ѝ тънко изписани като пиявици, лицето, кръгло и бяло, очите ѝ обкръжени с тънки ресници, като осил на чернокласо жито. Тя работеше своето

чевре, мълчеше, но ясно беше, че си мисли нещо, защото се усмихваше сама. И ето, тя се заглежда за минута през прозореца, откъсва една жица с уста, след това се навежда пак над работата си, усмихва се повече и без да погледне Сали Яшар, казва:

- А какво стана с Джапар, какво прави?...

Сали Яшар трепна. Стори му се да вижда цигарата на Джапара да свети вечер около къщата му.

- Какво ще прави Джапар - каза той след малко. - Добре е, тук е...

Нямаше усмивка вече на хубавото лице на Шакире, къносаните ѝ пръсти почевръсто работеха, тя нисичко запя нещо и такава ли беше песента, или тъй се стори на Сали Яшар, но той сякаш виждаше зелено поле, нови каруци, които вървят и пеят, отиват далеч, далеч някъде...

Много случки още си спомняше Сали Яшар, все свързани с Шакире. Той се разчувствуваше, изпадаше в умиление и неволно си спомняше за оня тежък час, когато беше болен, когато мислеше, че ще умре, и когато чу, че дрънка каруца и че иде Шакире. Оная каруца, която пееше сред месечината и която той никога не можеше да забрави! И Сали Яшар тъй силно преживява и мъката, и радостта на тоя час, че също като тогава усеща, че очите му овлажняват и се премрежват от сълзи.

Един есенен ден, един от ония дни, когато слънцето пече меко, когато небето е много синьо и във въздуха, като сребърни жици, се носят паяжини, Сали Яшар стоеше на пейката си и забеляза, че към него се приближаваше Джапар с праметната на рамо пушка. Някаква промяна имаше в него и Сали Яшар веднага я забеляза. Джапар беше избръснат, тънките му руси мустаци бяха засукани и изтънени на края, фесът му беше делийски накривен. И снажен и широкоплещест, какъвто си беше, той крачеше гордо, с нависоко разкопчани пачи. Сали Яшар не обичаше фудулите, сви вежди и когато Джапар стигна до него и поздрави, той отвърна на поздрава му, но не го погледна. „Струва ми се - мислеше си през това време Сали Яшар, - че една вечер видях цигарата на тоя хаирсъзин да свети под салкъмите при плета; видях и Шакире да се връща през двора оттам. Дали не е приказвал той скрито с дъщеря ми?“

- Какво има, Джапар? - попита след малко Сали Яшар, престорено спокоен. - Какво ново?

- Новото е туй - каза Джапар, като подпираше пушката си до стената и се канеше да седне, - новото е туй, че снощи си доде Чауш Ибриам.

- Хайде холан! - учуди се Сали Яшар - че нали казаха, че го били бастисали по пътя, че го убили?

- Тъй казваха, ама доде си човека. Аз сам го видях.

Явно беше, че Джапар се готви да разкаже цялата случка, но най-напред той си направи цигара, запали я и след туй почна да разказва бавно и с тия подробности, с които хората от селата обичат да пъстрят речта си.

- Бях отишел снощи - започна той - към Касап Османовия харман. Лаеха кучетата там, рекох да видя какво има. Нямаше нищо, седнах на камъка под бъза да си почина. Трябва да е било късно - керванджийката беше изгряла. По едно

време чувам: джан, джан... върви каруца. Давам ухо, слушам - далече е, отвъд гробищата е, ама тъй хубаво се чува, пее, пее...

Джапар позамълча и замислено се загледа пред себе си.

- Да ти кажа ли, Сали уста, такъв ми е занаятът, трябва да се седи цяла нощ, а пък нощ дълга, не се минава лесно. Гледам, залисвам се, колкото време да мине. Понякога седя и слушам каруците, като се връщат. И знаеш ли, Сали уста, твоите каруци, както ти ги правиш, ги няма нийде: всяка си има свой глас, всяка си пее на свой макам. И седя аз, слушам ги и си казвам: ей тази е на Мурада, таз на Халиолу Ешреф, таз на Карани... Та да си дода на думата, снощи, като чух каруцата, слушах, слушах, па тозчас си рекох: „Туй е каруцата на Чауша, не може да бъде да е друга!“ И наистина, подир малко затупкаха боси крака, гледам, чернее се фередже, върви жена и около нея деца скимучат като прасенца, плачат. Познах я - жената на Чауша. „Татко ви си иде, мама.“ - дума им. И каруцата дрънчи, дрънчи, иде... Право да ти кажа, Сали уста - каза Джапар и въздъхна, - дожаля ми и си поплаках. Ах, голяма радост, голяма дунанма беше снощи в къщата на Чауша!

Цял изтръпнал, Сали Яшар гледаше в земята, мълчеше и мислеше. Той вече не се обади и Джапар, като постоя още малко, взе си пушката и тръгна да си ходи. - Сали уста - каза той, - каруците, дето ги правиш, себап са. Все е хубаво, като се връщаш, да те познаят вкъщи и да излязат да те посрещнат!

Чу ли, или не тия думи, не се знаеше, но Сали Яшар не продума и си остана все тъй замислен, обгърнат с гъстия дим на цигарата си.

На другия ден Сали Яшар беше в ковачницата си и - което рядко се случваше с него, когато работеше - той три пъти подред слага чука си на наковалнята и, като скръстеше ръце и се подпреше на него, оставаше тъй дълго време замислен, докато духалото работеше. Първия път той си спомни онова, което Джапар беше му разказвал за връщането на Чауша. Втория път той си спомни как сам беше чул каруцата, когато идеше Шакире, и, както винаги в тия случаи, се просълзи. Третия път, когато Сали Яшар се подпря на чука и се замисли, той сякаш като насън видя хиляди и хиляди каруци, които се връщат, които пеят по пътищата, а от ниските къщурки, над които се носи вечерен дим и прах, излизат жени с деца на ръце, други по-големи деца тичат наоколо им и всички вървят срещу каруците, за да ги посрещнат...

Никога Сали Яшар не беше изпитвал такова вълнение и такава радост. „Аллах! - пошепна той и се улови за челото. - Аз съм бил сляп, аз съм бил глупав! Каква чешма и какви мостове искам да правя? Себап! Има ли по-голям себап от тоя, който правя? Каруци трябва да правя аз, каруци!“

- Момчета - извика той, - хайде, по-живо!

И чуковете зазвънтяха по въорса, искри заизхвърчаха от червеното желязо и макар калфите и чираците на Сали Яшар да бяха навикнали да виждат такава трескава разпаленост у него, все пак го поглеждаха учудени и усмихнати.

Същия ден следобед Сали Яшар излезе от къщи и с широки крачки и с устремен в земята поглед, както му беше обичай, тръгна към къщурката на края на селото, гдето живееше Джапар. Той го свари със запретнати ръкави и изцапани с масло ръце да разглобява и чисти пушката си. Джапар немалко се зачуди, като видя Сали Яшара да иде у дома му, но още повече се обърка и слиса майка му, стара грохнала жена.

Пиха кафе, говориха за туй, за онуй. Най-после, когато останаха сами, Сали Яшар нерешително и с мъка, като избираше и търсеше думите си, каза:

- Джапар, много пъти съм мислил за тебе, чоджум. Трудиш се ти, имаш, не си останал на пътя... право е. Но от занаят до занаят има разлика, все по-хубаво е да си имаш и ти парче земя и да си я работиш, както всички хора. Ето, аз имам... искам да ти помогна... за мене не е мъчно. Вземи! - каза той решително, за да се отърве от затруднението си, и подаде на Джапара една кесия.

Но Джапар не посегна и не я взе. Още като заговори Сали Яшар, той само гледаше, мълчеше, но нещо се смееше в сините му очи.

- Вземи - повтори Сали Яшар. - Ще ми ги върнеш, когато можеш. Ще си купиш някое парче нива, ще работиш.

Джапар взе кесията, но не изглеждаше да е убеден, а направи това, колкото да не скърши хатъра на Сали Яшар. Преброиха парите, за да се знае, че са взети в заем.

- Хайде, че като се ожениш - каза с облекчение Сали Яшар, - ще ти направя една каруца. Само да се задомиш.

- Аз няма да се женя - мрачно каза Джапар. - А парите ще взема, щом искаш. Хм... чудно нещо... че нали щеше да правиш, Сали уста, чешма...

- Остави! - прекъсна го Сали Яшар, като стана да си ходи. - Никаква чешма няма да правя. Каруци ще правя аз, туй стига.

Сали Яшар се върна в работилницата си доволен. Защо направи това, той не искаше и не можеше да си даде ясна сметка. Но както беше навикнал през времето, когато лежа болен, да се подчинява на дъщеря си, тъй и сега му се струваше, че изпълнява нейно желание, виждаше одобрителния й поглед, усмивката й.

Сали Яшар продължи да работи своите каруци. Те пееха сега много по-хубаво, отколкото по-рано и Сали Яшар ги правеше тъй не само да задоволи мющерите си, но защото беше вече убеден, че наедно с това той върши онова голямо благодееие, за което толкоз много беше мислил.

И когато месец-два по-късно го сполетя ново едно нещастие, то не го засегна много дълбоко. Помина се зет му и Шакире остана вдовица. Тя се върна при Сали Яшар и никой не се учуди, и никой не осъди прибързаността й, когато още наскоро след смъртта на мъжа си, тя се ожени за Джапара.

Сали Яшар работеше сега каруцата, която беше обещал на новия си зет. Всичко беше готово, дойде ред да се опитат звуковете, които щеше да издава тая каруца, песента, която щяха да пеят колелетата й. Тайната на пеещите каруци, които правеше Сали Яшар, беше в това, че отвътре, между колелото и основанието на оста, той туряше по един челичен диск и тъй като колелото оставаше малко хлабаво, тоя диск се удряше ту в него, ту в оста и издаваше звукове, които, преплетени със звуковете на другите колелета, даваха цяла мелодия. Всичко това беше много просто и ако имаше някаква тайна, тя беше в сплава, в размерите и формата на дисковете, а това знаеше вече само Сали Яшар.

Тия дискове се канеше да изпита сега Сали Яшар на каруцата, която правеше за Джапара. С чук в ръка той се спря пред тях и се замисли. Мъдрец наистина беше Сали Яшар, много нещо беше видял, много нещо беше преживял, но едно беше ясно за него: с мъки, с нещастия е пълен тоя свят, но все пак има нещо, което е хубаво, което стои над всичко друго - любовта между хората. С тая каруца щеше да се връща Джапар и Шакире щеше да го чака. Тя трябва да пее! И Сали Яшар започна да почуква по дисковете с чука, даваше ухо, внимаваше, ловеше всеки звук, проверяваше всяко съзвучие.